

Izjave, izjavljene ponedeljek, včeraj dan jutraj. Uredništvo: ulica sv. Frančiška Asiškega št. 20, I. nadstropje. Dopolniti se pošiljajo na isti dan. Naša pisarna se ne sprejemajo, rokopisi se ne vračajo. Izd. Anton Oerbec. — Tisk: Tiskarna Edinost. Tisk. tisk. — Naročnina: ena leta 1.500, pol leta 1.300 — in celo leto 1.000. — Za posamezno številko 4 lre val. — Telefon uredništva in uprave št. 11-87.

EDINOST

Posamezne številke v Trstu in okolici po 20 cent. — Oglasi se računajo v stroški ene kolone (72 mm.) — Oglasi trgovcev in obrtnikov po 40 cent. osemtnice tabele, poslanice in vabila po L. 1.—, oglasi denarnih zavodov po L. 2 — Mali oglasi po 20 cent. beseda, najmanj pa L. 2 — Oglasi naročnina in reklamacije se pošiljajo izključno upravi Edinosti, v Trstu, ulica sv. Frančiška Asiškega št. 20, I. nadstropje. — Telefon uredništva in uprave št. 11-87.

Patritotizem in pravice narodnih manjšin

V četrti predpoldne je sprejel ministrski svet predloga Mussolini odposlanstva austrijskih Francozov, neznatne narodne manjšine v gornji avstrijski dolini ob meji Piemonta. Odposlanstvo je vodil dr. Rēan, predsednik zveze avstrijskih Francozov, ki je imel ob tej priliki kratek govor, v katerem je poudarjal patritotizem avstrijskih Francozov ter se dotaknil tudi vprašanja rabe francoskega jezika. G. Mussolini je odgovoril, da mu je znan patritotizem avstrijskega prebivalstva, na katerega ne more metati raba francoskega jezika nikake sence. In to tem manj, ker da ima fašistovska vlada nameren prilagoditi svojo šolsko politiko potrebam tamkajšnjega prebivalstva. Na drugi strani pa da mu je znano, da se rabi italijanščina v javnih in zasebnih aktih v avstrijski dolini popolnoma sporedno s francosčino.

Tako je rekel G. Mussolini odposlanstvu avstrijskih Francozov. Podčrtali smo debelo njegove besede, ker imajo posebno važnost tudi za nas, ki smo tudi narodna manjšina Italije. G. Mussolini naj vzame na znanje, da tudi naše ljudstvo ne zahteva ničesar drugega v pogledu naših jezikovnih pravic, nego da naj vlada prilagodi svojo šolsko politiko potrebam našega ljudstva, ki obstojijo v tem, da se naši otroci poučujejo v materinem jeziku in da se obenem učijo tudi italijanškega državnega jezika kot obveznega predmeta. V naši borbi za pravice slovenskega in hrvatskega jezika nam ni nikdar prišlo na um, da bi zahtevali odstranitev državnega jezika iz uradov na slovenskem ozemlju Julijske Krajine, temveč bi bili popolnoma zadovoljni, če bi se tudi glede nas priznavalo in izvajalo načelo popolnoma sporedne rabe državnega in našega slovenskega jezika v javnih in zasebnih aktih in uradih, kakor jo je priznal G. Mussolini avstrijskim Francozom. Ti poslednji so, kakor rečeno, le neznatna manjšina, kajti vseh je le kakih 60 do 80 tisoč duš. Naši največji narodni manjšini pa se odreda ne samo sporedna raba jezika, temveč se s protislovensko šolsko in splošno politiko v naših krajih gre očito za to, da se naš jezik naravnost iztrebi. In nas — nas je vsaj 5-6 krat več nego avstrijskih Francozov. Se eno vprašanje moramo tu navedeti na G. Mussolinija in na vse njegove oblastnike, ki izvršujejo njegovo protislovensko politiko v novih pokrajinah. G. Mussolini je rekel, da raba francosčine ne more metati nikake sence na patritotizem avstrijskih Francozov. Zakaj ni G. Mussolini istega mnenja tudi glede drugih narodnih državljanskih pokrajin, oziroma, ker si je težko misliti, da ima sestav misljenja G. ministrskega predsednika nedostatek kake kronične nedodolnosti, zakaj se ne odloči za prilagoditev šolske in splošne politike k potrebam prebivalstva novih pokrajin, na katere ljubezno do svojega rodne jezika in

njega raba v javnih in zasebnih zadevah tudi ne moreta metati nikake sence nelojalnosti napram državi? To vprašanje naj rešijo naši gospodarji pred svojo vestjo — in drugače bodo presojali tudi položaj narodnih manjšin v novih pokrajinah, razumeli bodo njihovo pravo razmerje do države in italijanške večine, izprevideli bodo, da ni njihova borba za rabo in ohranitev rodne jezika v nikakem nasprotju z lojalnostjo napram državi, uvideli bodo, da se tem manjšinam dela kruta krivica ter jim bodo mogli končno postati pravični in s tem zadostiti prvemu predpogoju vsake uprave, ki hoče veljati za sodobno in kulturno!

G. Mussolini je s svojo izjavo o združljivosti patritotizma in rabe materinega jezika podal načelno rešitev vprašanja, ki sicer ne more biti v normalnih razmerah nikako vprašanje, toliko manj pa sedaj po svetovni vojni, ko obstaja določeno manjšinsko pravo, preko katerega ne more in ne sme nobena država, naj bo že zmagovalka ali poraženka. Vendar pa so razna nasilja in razne gonje zadnjih let, ki so se vršile in se še vršijo proti našemu jeziku pod uradno in neuradno zastavo, ustvarile tak položaj narodnih manjšin v Italiji, ki je v vsakem pogledu popolnoma istoveten z najbrezobzirnejšo negacijo teh manjšin. In nekateri vidni italijanski politiki so se povodno razprave o novem volilnem redu tudi izrecno izrazili v smislu takega zanikanja drugorodnih plemen in njihovih posebnih manjšinskih pravic.

Sedanje manjšinsko pravo predvideva, kakor znano, poleg manjšinskih pravic, tudi gotove njih dolžnosti napram državi, s katero jih je zvezala njihova zgodovina in usoda. In s tega stališča je Mussolinijeva izjava posebno važna, ker je priznala, da je jezikovne pravice narodnih manjšin popolnoma združljive z njihovimi manjšinskimi dolžnostmi napram državi. S tem je obenem tudi priznal upravičenost in utemeljenost borb prizadetih manjšin za pravico do popolnoma sporedne rabe lastnega jezika poleg državnega, ako se jim taka pravica odreda ali krati.

Vsak pošten Italijan, vsak pošten italijanski uradnik, ki služi v naših krajih, mora priznati, da niso naši listi, da ni naše ljudstvo nikoli orekalo omeje, ki mu jo je začrtal njegov novi državni položaj in ki mu jo predpisujejo njegove državljanske dolžnosti. Zato pa je tem globlja njegova zavest, da ne sme in ne more odnehati od svoje vsiljene mu borbe vse dotlej, dokler ne doseže popolnega izenačenja med svojimi dolžnostmi in svojimi pravicami.

Ker se že noče verjeti našim izjavam, da ni v tej naši borbi ničesar, kar bi bilo naperjeno proti državi, kličemo sedaj za pričo Mussolinija samega in njegovo izjavo avstrijskim Francozom:

Ministrski svet

odobril preuredbo pravnega položaja drž. nameščencev

RIM, 21. Davi ob 10. se je zopet sestel ministrski svet. Po temeljitih razpravah je bila odobrena preuredba zakona o pravnem položaju osebja pri državnih upravah.

Nato je bil na predlog ministrskega predsednika odobren načrt za odlok, ki odreja, da bodo smela zdravilišča v novih pokrajinah uterjevati do 31. decembra 1924 posebne davke, ki jih predvidevajo zakoni in pravilniki komisij za upravo okrajnih zdravilišč. Končno je bilo sprejetih več predlogov ministra za mornarico, med drugimi tudi določba za vpis mornarjev bivše avstro-ogrške mornarice v kr. italijansko mornarico. Ti mornarji bodo obdržali svojo šaržo, ki so jo dosegli pod bivšo vladavino, ako bodo spoznani za sposobne za to toliko moralno, kakor tudi fizično in telesno.

Prihodnja seja ministrskega sveta se bo vršila 27. t. m.

Orientacija strank pred volitvami

Narodni svet poplarske stranke za samostojen nastop poplarske — Liberalci bodo posamezni poplarske?

RIM, 21. Narodni svet poplarske stranke, ki zaseda te dni v Rimu, se je v prvi seji izrekel za popolnoma samostojen nastop stranke v bližnjih volitvah. Poleg triumvirata on. Rodino, on. Gronchi in avv. Spataro so bili pri seji navzočni člani vodstva, med temi don. Sturzo, De Gasperi in Cingolani. Poslanec Gronchi je poročal o parlamentarnem položaju. Vodstvo izključuje vsak revizionizem, bodisi na desno, bodisi na levo. Ko je na željo Mussolinija nehala razmerje sodelovanja med poplari in vlado, je padla vsaka možnost, da bi poplarska stranka vplivala na politiko fašizma, in vodstvo stranke je stalo pred izbiro: ali naj stranka popolnoma pristane na fašistovsko politiko in pasivno motri delovanje vlade, ali pa naj to delovanje objektivno kritizira, in v prvem slučaju bi se stranka odpovedala svojem programu in tako izgubila lastno osebnost, nakar bi morala poginiti. Vodstvo stranke je seveda volilo drugo pot. Zdaj pa se približujejo volitve. Čas je, da se stranka odloči za politiko centra in za krščansko-demokratsko načelo, s katerim pojde v volilni boj. Stranka mora ohraniti svojo osebnost, kar je mogoče edino, ako

se ne spušta v koalicije in sicer ne v koalicijo z desničarji, ne v koalicijo z levčarji. Tako je govoril on. Gronchi. Nato se je razvila daljša razprava. Nekateri poslanci so predlagali, naj se stranka sploh ne udeleži volitev. Vsi podobni predlogi so propadli. Narodni svet je odobril delovanje vodstva stranke ter naslednji dnevni red z 28 proti 5 glasovom:

Narodni svet ugotavlja, da kljub ponovnim zatrevanjem se še ni vrnil mir v deželo; red se še nadalje krši z nasilnimi in nezakonitimi dejanji, nerazumevanje naloge pol. strank v javnem življenju traja dalje. Nar. svet odobrava dosedanje zadržanje vodstva ter poudarja voljo, da hoče stranka ohraniti svojo osebnost in celotnost ter da hoče pri prihodnjih volitvah nastopiti popolnoma samostojno.

Poplarska stranka se je torej odločila za udeležitev volitev in sicer za popolnoma samostojni volilni boj. Liberalna stranka ni še končno veljavno sklepala o stališču, ki naj ga zavzame napram volitvam. V splošnem se opaja v liberalnih krogih stremenje, da bi stranka nastopila z lastnim programom in z lastnimi volilnimi listami, da bi se torej ne družili s fašisti. Nekateri liberalci namreč računajo tako-le: Ako se liberalci združijo s fašisti, ostanje obema strankama skupaj na razpolago le mandati, ki bodo prisojeni večini; vsi ostali mandati (179) pa ostanjejo manjšini, t. j. poplaram in socialistom. Večina izmed teh 179 mandatov pa bi dobili poplari, ker so socialisti razdvojeni. To je treba preprečiti in sicer na ta način, da liberalci nastopijo samostojno in tako odnesejo nekaj mandatov manjšini. (Zelo verjetno je, da bodo stranke desnice na ta način postopale v Julijski Krajini, da bi tako preprečile izvolitev slovenskih poslancev).

Kot opozicijska stranka bo nastopila „Demokratska zveza“ (Legia democratica), ki se je pred kratkim ustanovila. Do sedaj so pristopili k njej poslanci: Bonomi, Ciceriani, Alberto Beneduce in Reali, bivša poslanca Ruini in Trentin ter senatorji Della Torre, Fadda in Wollemborg.

PISENTI ZAPUSTIL MESTO VIDEM-SKEGA PREFEKTA

RIM, 21. S kr. odlokom je bil comm. avv. Piero Pisenti, prefekt v Vidnu, na lastno prošnjo umirovljen. Na njegovo mesto je bil imenovan comm. avv. Giulio Nencetti.

Vseučilišče v Palermu otvorjeno

PALERMO, 21. Danes je bilo vseučilišče spet redno odprto. Jutri pričnejo doktorski izpiti.

Parlamentarna situacija v Jugoslaviji

Izjave dr. Korošca.

BEOGRAD, 21. „Beogradske Novosti“ prinašajo članek, v katerem se bavijo s kombinacijo radikalov in slovenske ljudske stranke, ter pravijo, da ta kombinacija vzbuja še tudi naprej precej pozornost. Vendar pa se ena kot druga stranka drži močno rezervirano. Radikali se izgovarjajo na Pašiča, poslanci slovenske ljudske stranke pa na Korošca. G. Pašić noče dati nobenega pojasnila, prav tako pa se tudi Korošec izogiblje vsaki izjavi. Sotrudnik „Beogradskih Novosti“, ki je govoril z dr. Korošcem, piše: Zanimivo je prepričanje načelnika slovenske ljudske stranke, da ves politični položaj teži proti njegovemu razumevanju in naziranju o ureditvi države ter da je samo vprašanje časa, kdaj bodo tudi ostale skupine to priznale. On ne spremeni svojih nazorov. Dr. Korošec priznava, da so v radikalnem klubu trezni politiki. Ta treznost se vidi v tem, ker so ti politiki uvideli, da so njegove zahteve upravičene in umestne in se zato z njegovim klubom dogovarjajo. On misli, da bi mogli ti razgovori dovesti do pozitivnih uspehov. Skrajni uspeh kakih pogajanj bi značila revizija ustave. Mnenja je, da načina za revizijo ustave ne bo težko najti, ker vidovdanska ustava radikalom nikakor ni prirastla k srcu, četudi hočejo na zunaj to kazati.

KONGRES DEMOKRATSKE STRANKE

BEOGRAD, 21. Včeraj dopoldne je imel glavni odbor demokratske stranke sejo, na kateri je razpravljal o ostavki Svetozarja Pribičevića. — Glavni odbor je soglasno sprejel sklep, da se ostavka Pribičevića ne odobri, ker med njim in odborom ni načelnih divergenc. Posebna deputacija glavnega odbora je priobčila posl. Pribičeviću ta sklep. Glavni odbor je istočasno sklenil, da se ima kongres demokratske stranke vršiti najkasneje v dveh mesecih.

Program nove poljske vlade

Izjave ministrskega predsednika Grab-skega v zbornici

VARSAVA, 21. Nova vlada se je včeraj predstavila poslanski zbornici. Ministrski predsednik Grabski je izjavil, da smatra vlada za svojo prvotno nalogo ozdravitev finančnega položaja. Finančni položaj Poljske je danes tak, da je izključen vsak gospodarski napredek, predno se finance ne izboljšajo. Vlada sicer pštevata važnost finančne pomoči od zunaj, a kljub temu bo v prvi vrsti gledala, da si država finančno opomore z lastnimi sredstvi. A to bo mogoče storiti edino, ako se zvišajo davki, t. j. redni državni dohodki, in tudi izredni. Vlada bo najela notranje posojilo. Načrti za preureditev davka na imetje in industrijo so že pripravljeni. Davek na imetje za l. leto 1924. bo strožje izbiran kakor je vlada prvotno nameravala. Zelenice bodo morale skriti svoje izdatke. Treba bo izvesti valutno preosnovo, ki bo gotovo izzvala precejšen odpor v gotovih krogih. Splošni gospodarski položaj se bo boljše; trgovinska bilanca je že aktivna. Gospodarske posledice vojske so skoro že izginile. Industrija in poljedelstvo se dobro razvijata; letošnji pridelek je bil zelo bogat.

Ako pa hoče vlada vse to izvesti, potrebuje finančnega pooblastila od zbornice, ki ga bo tudi zahtevala; to pooblastilo naj bi veljalo za eno leto, ta čas bo bržkone zadostoval za postavo temeljev za valutno preosnovo. Grabski je zaključil: „Nobena država ne bo mogla prestati sedanje ostre krize s pomočjo rednih sredstev in radi tega bo morala zbornica glasovati za pooblastilni zakon.“ Razprava o programu vlade se bo vršila danes.

Vstop Poljske v Malo entento

Angleško naziranje o tujem izkoriščanju Poljske

LONDON, 21. V tukajšnjih diplomatskih krogih pravijo, da bo na konferenci male entente padla končno veljavna odločitev o vstopu Poljske v malo entento. Nadalje se tu trdi, da so v krogih male entente zelo vznemirjeni radi podpora, ki jih dobiva Poljska od Anglije, Francije in Italije, kajti na ta način izgublja Poljska vedno več na svoji neodvisnosti. S tem v zvezi zatrjujejo, da je prepustila poljska vlada nekemu ameriškemu sindikatu izkoriščanje gozdov pri Grodnem in neki italijanski družbi izkoriščanje obširnega petrolejskega polja.

Zasedanje sobranja

Pastuhov brani sedanj režim.

SOFIJA, 21. Včeraj se je nadaljevala razprava o prestolnem govoru. Voditelj socialnih demokratov Pastuhov je v daljšem govoru napadal diktatoru Stambulskega, ki je pač moral pasti. Seveda je hvalil sedanjo vlado. Glede komunistične ustaje je zavračal očitane komunistov, da je bila dala krivda, da je prišlo do ustaje, ker je dala aretirati voditelje komunistov. Vlada je to storila, ker je komunistična stranka grozila in to na pritisek III. internacionale. Pustimo stare grehe — je zaključil — in glejmo v bodočnost v upanju na prospeh domovine.

Donavski promet narašča.

DUNAJ, 21. V zadnjem času promet po Donavi vedno bolj narašča. Osobito vlada živahnice življenje proti vzhodu med Bratislavo in Jugoslavijo.

Po odhodu grškega kralja

Kralj protestiral radi premajhne ladje — Monarhisti pričakuje njegov povratek — Glasovi o njegovem nasledniku

ATENE, 21. Monarhistični listi so priobčili kraljevo pismo z dolgimi komentarji. Posebno podčrtali so dejstvo, da je njegova odsotnost samo začasna. Kralj je ob svojem odhodu protestiral, ker so mu dali na razpolago premajhno ladjo. Poleg tega je interveniral tudi rumunski poslanik pri polkovniku Plastirasu za odstranitev nekakega častnika iz vojaškega spremstva, ker je nasprotnik kraljeve rodbine in se je udeležil revolucije. Njegova intervencija je imela uspeh. Angleški poslanik je priporočil varnostne mere za kraljevo osebo, ker se je za to posebno zavzel angleški kralj. Raznesla se je vest, da namerava Venizelos povzdigniti na prestol vojvodo Connaughta, strica sedanjega kralja.

Odmevi kraljevega odhoda v inozemstvu

V znanjem ministrstvu Francije smatrajo, da je odhod grškega kralja samo začasen, o čemur pa dvonijo v diplomatskih krogih. V teh krogih smatrajo, da je proglasitev republike gotova stvar. V tem naziranju soglašata večina listov, ki obenem odklanjajo francosko vmešavanje v notranje grške zadeve. „Matin“ zagotavlja, da ne bo Francija v nobeni obliki posredovala, čeprav se za to trudijo sorodniki grške kraljeve rodbine. Nekateri listi izražajo svojo bojazn, da bodo grški dogodki nepovoljno vplivali na stanje na Balkanu in v Orijentu.

V Italiji se dogodki pazno zasledujejo, sicer pa se tudi Italija ne namerava vmešavati v grške zadeve. Tudi od ostalih držav ni zavzela še nobena kakakega stališča. Delavski listi pač povsod naglašajo dejstvo, da je zopet ena monarhična manj in vzpodbujajo svoje grške tovariše k vztrajni borbi za končno zmago delavskega stanu.

Zaključek zasedanja sveta Društva narodov

250 milijonov posojila Ogrski

PARIZ, 21. Svet Društva narodov je imel včeraj svojo zadnjo sejo v tem zasedanju. Tekom te seje je svet vzel na znanje uspehe delovanja odbora za finančno obnovo Ogrske. Svota, ki jo je ta odbor določil za posojilo Ogrski, znaša 250 milijonov kron v zlatu.

Na predlog Roberta Cecila je svet odobril sledeči načrt: 1. Svet jemlje na znanje poročilo finančnega odbora ter izraza svoje zadoščenje radi izdatnega sodelovanja, ki ga je ta odbor doprinesel za rešitev vprašanja gospodarske obnove Ogrske; 2. svet daje ogrskemu odboru polnomoč za vse odločitve v mejah njegove pristojnosti, katere se mu bodo zdele potrebne za izpolnitev in izvršitev finančnega načrta.

V izogib nepotrebnemu tratenju časa je svet poveril izvršitev načrta za finančno ozdravitev Ogrske odboru, kjer so zastopane Francija, Anglija, Italija, Ogrska, Rumunija, Jugoslavija in Čehoslovaka. Grof Bethlen se je zahvalil svetu Društva narodov in finančnemu odboru.

Odhod francoskega državljanca iz političnega življenja

PARIZ, 21. Po poročilih „Echo National“ se je bivši zunanji minister v Clemenceau-vem kabinetu Stefan Pichon odločil zapustiti politično življenje. Baje je že odložil svoj mandat v senatu.

Poincaré proti popuščanju v odškodninskem vprašanju

PARIZ, 21. Takoj po otvoritvi današnje seje poslanske zbornice je stopil na govorniško tribuno ministrski predsednik. Poincaré je izjavil, da se ne boji nikalnih ugovorov radi znanje politike vlade ter da je pripravljen prevzeti vse odgovornosti za smerne te politike. Ugotovil je, da se tozadevno stališče francoskih komunistov sklada s stališčem inozemskih, Franciji manj prijaznih krogov, ki skušajo prikazati Francijo kot imperijalistično državo, ki se uumešava v notranje zadeve Nemčije in podpihuje stremeljenja Vsemencev. Poincaré je tu izrazil, da mora vlada vse podrediti uspehu zunanje politike z ozirom na vojno odškodnino; pri tem je omenil, da je Nemčija že 14. novembra 1922 izjavila, da bo ustavila daljše, predvidene v mirovni pogodbi in je pri tem predčital pismo bivšega kancelarja Cuna na Bonarja Lava, kjer se izjavlja, da bo Nemčija plačala odškodnino v toliko, kolikor ji bo to depuščal državni proračun.

Razprava o uradniških plačah v francoski zbornici

PARIZ, 21. Zbornica je razpravljala o zvišanju uradniških plač. Socialisti in levica je predlagala načrt, ki bi obremenil državni proračun za 1160 milijonov frankov, medtem ko bi po vladnem načrtu znašala obremenitev samo 263 milijonov. Načrt je vrnila zbornica s 331 glasovi proti 200 finančnemu odboru, da ga izpopolni. Finančni minister ni smatral to glasovanje za nezaupnico in Poincaré je izjavil, da mu bo šla vlada na roko. Odbor je načrt izpopolnil in ga predal glavnemu poročevalcu.

Obsodba sokrivcev Rašinovega morila

PRAGA, 21. Predvčerajšnjem je bila objavljena obsodba tovarišev Soupsala, ki je umoril finančnega ministra Rašina. Šest mladih ljudi, med njimi eno dekle, je bilo obtoženih radi potuhe, ki so jo dajali morilcu. Obtoženci so se zagovarjali, da so smatrali morilčeve namene za neresne. Trije so bili obsojeni na 8, dekle na 6 mesecev težke ječe, ostala dva sta bila oproščena.

Češko-francosko aviajično društvo

PRAGA, 21. Češka in francoska vlada se dogovarjata za razširjenje zrakoplovnih prog v srednji Evropi, kar bi se moralo zgoditi do junia 1925.

Posvetovanje političnih strank na Bavarskem

Znižanje števila ministrstev — Sprememba volilnega zakona

MONAKOVO, 21. Posamezne bavarske stranke so se posvetovale o parlamentarnem položaju, ki je nastal z odklonitvijo pooblastilnega zakona, o čemur smo poročali včeraj. Bavarska ljudska stranka je poslala predsedstvu zbornice zahtevo po njenem razpustu. Socialisti pa so zahtevali, da se ukine izjemno stanje na Bavarskem. Včeraj popoldne se je zbornica bavila z zahtevo ljudske stranke po razpustu zbornice in dodatno zahtevo po znižanju ministrstev od 8 na 5 ter z omejenim socialistično zahtevo. Glasovanje o takojšnjem razpustu zbornice je bilo odloženo na čas po razpravi o dodatnih zahtevah. Nato je bila sprjeta zahteva po znižanju ministrstev in spremenjen volilni red. Končno je bil zbornični predsednik pooblaščen sklicati prihodnji parlamentarno sejo.

Smrti slučaj vsled lakote v Berlinu

BERLIN, 21. Statistika mesta Berlina izkazuje, da so umrle tekom leta 1922 stotri osebe radi oslabelosti, izvirajoče iz pomanjkljive prehrane. V številnih slučajih so zdravilni ugotovili, da je nastopila smrt radi lakote. Pred vojno so se dogodili le enemu trije slučaj na leto, da so dotične osebe umrle vsled oslabelosti radi pomanjkljive prehrane, toda smrtni slučajev vsled lakote ni bilo zaznamovati. To dejstvo moramo pripisati

validni brezposelnosti v Nemčiji

Listi so prinesli zadnje dni dolge članke o naporih nemške vlade, da bi znižala število brezposelnih. Samo v nezasedeni Nemčiji je podhrani milijon delavcev, ki so brez vsakega dela in en milijon 825 tisoč delavcev, ki delajo po skrajnem umiku. Razen teh podpira vlada dva milijona brezposelnih v zasedenih krajih. Prišli je treba nadalje 533 tisoč vojnih vdov s 134 tisoč otroki in 785 tisoč invalidov, kar pomenja velikansko breme za državne finance.

Kar se tiče brezposelnih v zasedenem ozemlju jih bo po petradnih informacijah mogoče podpirati samo, če bodo del bremen nosili delavci in delodajalci. Tega ni bilo mogoče dosežati uveljaviti, ker ni porenjska medzavezna komisija pristala na nemško naredbo z dne 15. oktobra 1923.

Anglaška delavska stranka za priznanje sovjetske vlade

LONDON, 21. Skozi ves teden so laburisti razpravljali o vprašanju priznanja sovjetske vlade s strani Anglije. Do tega priznanja je znalo priti meseca februarja, ako bo prišel načelnik delavske stranke Mac Donald na vlado. V novi zbornici iznaša večina za diplomatsko priznanje sovjetev približno 100 glasov, ker smatra razen liberalcev in laburistov tudi večina konservativcev to priznanje za potrebno in rujno.

Angleški izvedenci imenovani v preiskovalni odbor

LONDON, 21. Trije angleški zastopniki so bili končno veljavno izbrani za oba odbora izvedencev za ugotovitev plačilne zmogljivosti Nemčije. Ti-le so bivši finančni minister Reginald Mac Kenna, tajnik „Nobel Industry“ J. Stamp ter Montagne Collet Norman, eden izmed ravnateljev angleške banke.

v angleških diplomatskih krogih upajo, da bodo smeli Nemci sodelovati v obeh preiskovalnih odborih. Po nemških poročilih, ki krožijo v Londonu, dosega nemški kapitali v inozemstvu svoto 7 in pol milijard italijanskih lir.

Nasprotujoče si vesti o dogodkih v Mehiki

Obregon pravi, da bežijo revolucionarji pred vzeznimi četami, medtem ko proglašata Huerta revolucionarje za gospodarje položaja

MEHIKO, 21. Predsednik Obregon je izjavil sinoči zastopnikom inozemskih listov, da se vstaji v Vera Cruzu in v Jalisco izogibajo vankemu boju, da se umikajo in da razdirajo za seboj železniško prog. Predsednik je dostavil, da puščajo tudi municijo in ujetnike v rokah rednih čet; predvideva se, da bo prišlo do boja v državi Jalisco.

GALVEON (Texas), 21. Vesti, ki prihajajo iz Vera Cruzu s strani revolucionarjev, pravijo, da bo revolucionarji premagali zvezne čete po osemurnem boju; Huertovi pristaji so zajeli tri strojne puške ter napravili 300 ujetnikov; pri Apizacu, važnem železniškemu središču, se vršijo hudi boji.

MEHIKO, 21. Radiotelegram iz glavnega stanca revolucionarjev poroča, da je general De La Huerta proglasil revolucionarno za gospodarje v mehiških državah Vera Cruz, Oaxaca, Puebla, Colima, Michoacan, Jalisco, Nayariti, Zacatecas, Aguas Calientes in Guerrero. General Huerta je dostavil, da steje vojnska revolucionarjev 40 tisoč dobro oboroženih mož.

Premirje v Mehiki

WASHINGTON, 21. Med revolucionarji in generalom Obregonom, predsednikom mehiške vlade je prišlo do premirja.

Madžarsko-rumunska delegacija prekinila svoje delo

BUDIMPEŠTA, 21. Madžarski dopisni urad poroča, da se je vrnila madžarska delegacija, ki se je že nekaj tednov pogajala v Bukarešti z rumunskimi predstavniki v Budimpešti. Pogajanja so se vršila za izvedbo nekaterih doleži transonske pogodbe in za vzpostavitev dobrih odnosov med obema sosednjima državama. Nadaljevala se bodo v kratkem. Do sedaj so bili doseženi zadovoljivi uspehi.

DNEVNE VESTI

Župani iz Poadizja v Rimu

«Der Landsmann» poroča, da se pod v Rim posebno odposlanstvo županov zgornjega Poadizja, da predloži na pristojnih mestih vse tiste želje, ki jih je ljudstvo že večkrat izrazilo v kulturnih stvareh glede šolskega in jezikovnega vprašanja. «Največje važnosti je — pravi rečeno glasilo — da se najvišja in merodajna oblastva natančno poučijo o razmerah v naši domovini. Če si je g. ministrski predsednik — kakor smo že poročali — pridržal uredbo vseh tožljivih vprašanj, bo le koristno, da mu tudi zastopniki občin opišejo stanje, kakor je v resnici ter da ministrski predsednik Mussolini potem na podlagi teh opisov stori svoje končnoveljavne ukrepe.»

Gospodje slovenski župani, v Julijski Krajini — ka... vi? Ali se še ne mislite zganiti tudi vi po zgledu, ki vam ga dajejo vaši tovariši v zgornjem Poadizju? Mari menite, da naše ljudstvo v Julijski Krajini nima nikakih želja in da zanje ne obstoji potreba, da njegovi poklicni zastopniki — in to ste vi, gospodje župani — predložijo te želje na kompetentnih mestih da opišejo resnično stanje, tudi na tem našem slovenskem ozemlju, ter da možko in odkrito nastopijo v obrambo kulturnih in jezikovnih pravic posebno pa našega šolstva? Saj je tudi naše stanje več nego žalostno!

Poznamo težki položaj naših županov in ga uvažujemo v polni meri. Vemo, da se jim je ob vsakem koraku, da, ob vsakem svobodnem dihu, bati tudi osebnih neprilic, ki jim more slediti usoden udarec tudi za občinsko sodelovanje občinske avtonomije. Vse to vemo in uvažujemo. Ali v tem slučaju ni nobene bojazni, ki bi ovirala naše župane, da ne bi mogli posnemati zgled poadizjskih županov. Ne le, da je pot, ki jo nastopijo, strogo zakonita in v skladu z državljansko pravilnostjo (saj se obračajo do zakonitih mest); ampak tudi dejstvo, da je v Rimu že določen funkcionar, (državni podtajnik Ossia), ki ima sprejeti poadizjske župane ter jih zaslišati, kaže, da vlada v Rimu ne le da ne smatra njihovega koraka za nedopustnega, marveč za potrebnega in koristnega z ozirom na končne uspehe g. ministrskega predsednika. Težka bi bila torej odgovornost naših županov, ako ne bi tudi oni v tem prevažnem hipu storili svoje dolžnosti v obrambo pravic in koristi svojega ljudstva. Zamuda bi bila tem hujša, ker bi jim bila dana prilika tudi za opis žalostnega gospodarskega položaja v deželi.

Gospodje župani! Ali hočete — vi, ki ste od ljudstva izvoljeni — res dopuščati, da bi take «komisije», kakršna je bila te dni v Rimu — narijeni komisariji in njihovi podrepaniki — mogle nastopati kot edine zastopnice vaših občin, vašega ljudstva? To bi bilo usodno za ljudstvo in tudi za vas gotovo ne častno.

Žepni koledar tiskarne Ed'nosti

Naša jaskarna je izdala tudi za leto 1924. ličen žepni koledar s potrebnimi koledarskimi podatki, s hrvatskimi imeni mesecev, s slovenskimi krstnimi imeni, z navedbo praznikov državnih praznikov v Italiji in v Jugoslaviji, kolkovnih pristojbin, registracijskih in poštinskih pristojbin, in z obilnim prostorom za vsakdanje beležke. Cena koledarja, vezanega v usnje, je 7 lir, v platno pa 4 lire. Prodaja se v tiskarni «Edinost» in v knjigotlačnici J. Štoka v Trstu, a v Idriji v trgovini Sakserjevi.

Društvene vesti

Nedeljski izleti. V smislu sklepa zadnjega sestanka prireditelj podpisano društvo jutri popoldanski izlet v okolico Proseka, odkoder se nudi krasen pogled na sinje morje. Odhod točno ob 14. uri od barkovljanskega vrta. — Slov. akad. fer. društvo Balkan.

Dramatični odsek «Sentijskega žitnice» ima danes ob 20.30 — ne v ponedeljek, kakor je bilo prvotno določeno — dramatične vaje. Priporočila se točnosti.

«Sentijskega žitnice» valbi odbornike na sejo, ki se prične točno ob 20.30.

Podružnica «Solskega društva» pri Sv. Ivanu priredi dne 25. t. m. pop. običajno božičnico, pri kateri nastopajo malčki tamošnjega vrta. Opozorjamo cenjeno občinstvo na to prireditelje.

Iz tržaškega življenja

Tragična posledica igre z orožjem. — Deček težko ranil svojo mater. Včeraj popoldne okoli 17. ure se je v ulici Rossetti št. 28, v stanovanju vdove Albine Barissich, stare 41, pripetil žalosten dogodek. Vdova se je nahajala doma s svojim 13-letnim sinom Brunom. Med tem ko je bila mati zaposlena v kuhinji, se je deček medli v sobici podnjenika Barissicheve, 28-letnega železničarja Gregorja Capriotti, ki se nahaja začasno v mestni bolnišnici. Brskal je med prilgi in končno odprl Capriottijev kovček, v katerem je iztaknil samokres. Vzel ga je iz kovčka ter se podal v kuhinjo. Misleč da je samokres prazen, ga je v šali nameril na mater, rekoč, da jo bo ustrelil. Zena je obstala osumljena, pa predno je utegnila posvariti dečka, je ta sprožil petelin. Pošil je strel. Uboha žena se je z boleznim krikom zgrudila na tla; krogla jo je zadela v levo stran prsa.

Ko je deček videl žalostne posledice svoje neprevidne šale, je jel kakor blazen vpiti na pomoč. Prihiti so ljudje iz bližnjih stanovanj ter obvestili o dogodku rešilno postajo. Zdravnik rešilne postaje, ki je prišel kmalu potem na lice mesta, je ugotovil, da je stanje Barissicheve precej opasno; krogla ji je poškodovala notranje organe ter občila v hrbtu. Podal je ranjenki potrebno pomoč, nato jo je dal prepeljati v mestno bolnišnico.

Tragičnoma pustni prizor v adventu. — Kako je bil nasilni kočijaž odveden v zapor in kako je prišel v opazovalnico. Čeprav smo v predpustnem času, vendar so meščani, ki so se včeraj predpustne nudili na nekaterih ulicah v središču mesta, imeli priliko prisostvovati smešnemu in obenem tudi žalostnemu prizoru.

Na ročnem vozičku, katerega je vozil nek mestni postrežek, je ležal, zvezan kakor razbojnik, mladenič, čigar borna obleka je bila vsa raztrgana. Ob vozičku sta korakala dva mestna stražnika, tretji pa se je vozil spredaj na kolesu. V kratki razdalji za vozom pa je sledela tolpa razposajenih paglavcev. Ljudje so postajali ter zrl nenačuden prizor; mlajši so se smejali, starejši pa kimali z glavami. Kaj se je pravzaprav zgodilo?

Mladenec v raztrgani obleki na vozu je bil 28-letni voznik Julij Parsch, stanujoč v ulici Riborgo št. 15. Včeraj jutraj sta ga blizu Rjana ustavila dva mestna stražnika, ker je prenapel vozel z vozom. Parsch je bil precej vinjen; razburjen radi posredovanja stražnikov, je jel slednja psovati te se končno s silo upri aretaciji. Po dolgem ruvanju se je stražnikoma posrečilo ukrotiti nasilnaka. Ker ga ni bilo mogoče drugače spraviti z mesta, sta ga zvezanega položila na voziček in tako se je začela premikati čudna procesija. Sprva je bil Parsch prepeljan na poveljstvo mestnih stražnikov v ulici Castello, potem pa — vedno z istim vozičkom — na policijski komisariat v ulici M. R. Imbriani in končno še na kvesturo, kjer je bilo smešno-zalostnega sprejema vendarle konec, na splošno žalost paglavcev, ki so tako prišli ob brezplačno zabavo.

Čudno pri tej zadevi pa je, da niso znali stražniki izbrati katerega drugega prevoznega sredstva, da bi spravili moža na varno. Čemu je rešila postaja, «Zeleni križi» in Treves?

Parscha so zaprli na kvesturi v celico. Svoči pa je imel mladenič hud živčni napad. Začel je razgrajati in razbijati v celici ter se pri tem pobil po rokah in po glavi. Moral je posredovati zdravnik rešilne postaje, ki je dal prepeljati moža v mestno bolnišnico. Tam so mu obvezali prase in rane, nato so ga spemili v opazovalnico. Mož ni pri zdravi pameti.

Zbežal z doma, ker je ukradel materi 5 lir. Solar Josip Vidau, star 14 let, stanujoč v ulici Udine št. 39, je dne 19. t. m. izmaknil materi iz denarnice 5 lir. Radi tega mu je mati našla par gorkih. Še isti dan pa je dečko šel z doma in se ni več vrnil. Podal se je k svoji stari materi Katarini Peršič, stanujoči na Opčinah št. 39, a je ni našel doma, ker je ta odšla v Nabrežino. Kljub temu se dečko ni hotel povrniti domov. Splazil se je na senik, ki se nahaja poleg hiše ter čakal, da se vrne stara mati domov. Brez hrane in izpostavljen mrazu je ostal v seniku do včeraj popoldne, ko so ga začele zapuščati moči. S težavo se je splazil s senika, a komaj je bil spodaj se je onemogel zgrudil na tla. Našli so ga ljudje iz sosednje hiše ter mu podali potrebno pomoč. Ubohi dečko je imel obe nogi prezeblji. Morali so ga prepeljati v mestno bolnišnico. Okreval bo v 10 dneh. Po tem, kar je doživel, ga menda ne bo več mikala materina denarnica.

Pomotoma pila strup. Svoči okoli 23. ure je 36-letna Cecilija Grossa, stanujoča v ulici Solitario št. 7, pomotoma izpila par požirkov ližola; hotela je piti konjak, pa je zamenjala steklenico. Zastrupljena se je v spremstvu neke druge ženske podala v mestno bolnišnico, kjer so ji izprali želodec. Njeno stanje ni nevarno.

Poskušal samomor. Zasebnica Gina Del Tedesco, stara 25 let, stanujoča v ulici Madonni-na št. 24, je svoči okoli 22. ure zavzela s samomorilnim namenom dve pastilji jedkega sublimata. Zastrupljena so z avtomobilom «Zelenega križa», prepeljali v mestno bolnišnico, kjer ji je zdravnik izpral želodec. Zenska ni marala ostati v bolnišnici, zato je bila prepriščena domači oskrbi.

Del Tedescovo so pritirale do obupnega koraka baje nesrečne družinske razmere.

DAROV

Pri občnem zboru podr. «Sol. Dr.» v Škedinju so darovali L. N. N. 5, Ivanovič 5, P. S. 5, za relikvijo otr. vrta v Škedinju: Godina 20, Podgoršek 5, Emilia Mešek 2, Puc Franica 10, Šuban Vilma 20, veselo omizje v Zavljah nabralo 24.65 in 8 dinarjev, na imendan naše Zore je nabrala družba 20 za relikvijo in 20 za božičnico.

Gosp. A. Masič iz Grete-Trstenika daruje «Sol. društvu» 10 L in za božičnico 5 L.

Borzná poročila.

Valuta na tržaškem trgu.	0.11	0.12
avstrijske krole	0.093	0.0937
čehoslovanske krole	67.30	67.70
dinarji	26.05	26.2
leji	11.75	12.25
marki	23.62	24.12
francoski franki	118.50	119.
švicarski franki	401.	404.
angleški funti papirnati	103.75	104.05

Pevski zbor «HUBELJ» v Ajdovščini naznanja tužno vest, da je njegov ustanovitelj in član

Janko Furlan

po kratki in mučni bolezni preminul. Pogreb draga pokojnika se bo vršil v soboto, 22. t. m. ob 16. uri na tukajšnje pokopališče.

Ajdovščina, 21. decembra 1923. (693) ODBOR.

POSEBEN PETROLEJ

za ognjišča, peči in svetilke. Zavod «ERGA» Trst, Palestina 2 - Telefon 24-03.

Mali oglasi

V GOSTILNI FURLAN (ex Franc), via Gep-pa 18, se toči od danes naprej prvovrsten vipavec po L 3.20, prvovrstna vipavska črna po L 4.80, prvovrsten istrski refošk po L 4.—, za družine 3.60, okusen, pa šibkejši vipavec po L 2.40. Pridi, okusi in sodi!!!

SPALNA SOBA se proda za L 1000.— Via G. Boccaccio 7, pritličje. 1761

GOSPODIČNA, sirota, sprejme vsako delo na dom. Izvežbana v šivanju, vezenju, krpanju i. t. d. Gre tudi za sobarico. Naslov pri upravnistvu. 1763

SKLADIŠČE oglja na prodaj. Naslov pri upravnistvu. 1760

POROČNA SOBA, z žimnicami, in vzmetni, vse novo, se proda za L 1000.— Via Scalinata 10. 1762

KRONE, goldinarje, plačujem vedno 5 stotink več kot drugi. Edini grosist, via Pondears 6-1. 44/1

Affineria Metalli Preziosi

družba z om. j.

Trst - Via Ar. Isti 9 - Trst

Kupuje zlato, srebro, platin v vsaki obliki in srebrni denar. — Prodaja dragocene kovine izdelane v kosih in kemične sestavine. — Glajenje, ploščenje in nitkanje. — Kemična delavnica za vsakovrstno preizkušanje. (692)

OREDNE SOBE

vsake vrste in v vsakem slogu

SPALNE SOBE

v veliki izbiri

LAKIRANE KUHINJE

po izredno nizkih cenah

ALESSANDRO LEVI-MINZI

VIA RETTORI 1

VIA MALCANTON 7-13

Tvrška obstoječa od 1874

Osební avtomobil

Sv. Ana-Boljunec-Dolina

Odhodi: Trst, Via Carducci (vogal Ponte della Fabbra) V delavnikih 12.30, 15.20 in 18.10. V praznikih 7.—, 12.30, 15.20 in 18.10.

Vsi odjemalci odlikovane specialitete «Jajčna Crema marsala» dobijo popolnoma brezplačno krasno stensko uro s 36 urnim navitkom.

TVRDKA

R. Crismancich

Trst, Via Valdirivo 34

Telefon 13-59

Hočete prihraniti?

Paletots (Ranglari) od L 99.— naprej
Koške obleke 93.—
Obleke za mladeniče 65.—
Hlače iz debelega blaga 32.—

40 - Alla Città di Trieste - 40

40 - Via Carducci - 40

KRONE, srebro, zlato in platin kupujem. Plačam več kot drugi. Zlatarna Povh Albert, 1rst, via Mazzini 46. 58

KONSUMNO DRUŠTVO JADRAN SV. JAKOB išče krmarja. Nastop takoj. Prošnje poslati na odbor. 1754

PEKOVSKI POMOČNIK, išče službo. Nastopi lahko takoj ali pozneje. Ponudbe pod «Pekovski pomočnik» na upravnistvo. 1757

PRODAM hišo v najlepši legi v Matuljah. «2 M» pošto ležeče, Matulje. 1708

BABICA, avtorizirana, sprejema noseče. Nizke cene. Govori slovensko. Tajnost zaježena. Slavec, via Ginja 29. 1677

PREDNO PRODATE zlato in srebro, vprašajte cene veliko zlatarno — urarno via Giacinto Gallina 2 (nasproti hotela Moncenisio). Velika izbira predmetov za doroče. Popravila. Cene nizke. 25/2

Najlepši

Najrazličnejši

Najprimernejši

DAROV

za BOŽIČ

v naših oddelkih:

GALANTERIE

DIŠAVE

NOGAVICE

ROKAVICE

PLETENINE

MODNE POTREBŠČINE

NE ZA GOSPODE

IN OTROKE

IZDELKI za GOSPE

PERILO za GOSPE

KLOBUKI za GOSPE

SVILENINE

BLAGO

PREPROGE

ZAVESE

Bogata izbira predmetov

iz kitajskega srebra

po razprodajnih cenah vsled opustitve.

V nedeljo 23. t. m. ostane prodajalna odprta do 1. ure popoldne

ÖHLER

BANCA ADRIATICA

Ustanovljena leta 1905.

Delniška glavica Lit. 15.000.000.— popolnoma vplačana.

Glavni sedež: Trst, Via S. Nicolò 9 (Lazina palača). Podružnici: ABBAZIA, ZARA.

Olajšuje vsako trgovsko operacijo z Jugoslavijo

potom zaveznega zavoda

Jadranska Banka v Beogradu Ljubljani in Zagrebu

In njenih podružnic v glavnih mestih Jugoslavije.

Daje kredite za nakup blaga, subvencije na blago. Inkasira efektov in računov. Informacije. Kupuje in prodaja dinarje in druge valute. Jamstvena pisma in druge operacije po najugodnejših pogojih.

Sprejema vloge v Dinarjih ter jih obrestuje najbolje po dogovoru.

Kristalni in porcelanasti luksuzni predmeti

FELICE WEISZ

CORSO VITT. EMANUELE III, 24 - TEL. 35-75

Namizna posoda iz najfinjšega porcelana od L 290 naprej

Krasni darovi za Božič, Novo leto

In za vsako priliko